



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiae Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

De posteriore parte operum sextæ diei, nempe de productione primorum
parentum. disp. 21.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

Expositio contextus sacri.

Producant aqua: ministrando scilicet materiam. *Reptile anima uiuentis*, id est, reptile habens in se animam uiuentis, reue sentientis. Viuens namque interdum pro solo animali vsurpatur. Porro reptile id dicitur, quod vel non eleuatur, aut vix supra pedes consistit, esto eos habeat, vel mouetur reptando supra pectus & ventrem, quod habent omnes pisces dum mouentur in aquis: licet enim quidam eorum, quia amphibia sunt, vt crocodili, & equi marini, pedes habeant, in quos se erigunt, & gradiuntur, dum mouentur super terram: dum tamen in aquis mouentur, reptant sanè, pedibusque velut remis adiuuantur ad reptandum. Ea ergo de causa pisces omnes, dum in aquis mouentur, reptilia hoc loco dicuntur. Alia terrestria animalia, vt serpentes, dicuntur reptilia, de quibus in opere diei sexti fit mentio.

Omne volatile secundum genus suum, hoc est, speciem suam: genus namque interdum pro modo & specie sumitur.

Benedixitque eis. Benedicere Dei est benefacere. Eatenus ergo Deus eis benedixit, vt Doctores communiter notant, quoniam vim ad generandum per maris cum femina commixtionem, ad quam tantopere animalia inclinantur, eis contulit, vt ea ratione se conferunt quoad suas species. Quare eo ipso, quod Deus imperio suo eam vim ad multiplicationem eis tribuit, dixit seu imperauit, *Crescite, secundum numerum, & multiplicamini, & replete aquas maris, &c.* Maiorque vis ad multiplicationem videtur collata fuisse piscibus, quam cæteris animalibus, vt ex multitudine duorum piscium est manifestum. Id quod necessarium erat, si quidem minores futuri erant esca maiorum.

DISPVATIO XX.

De priori parte operis sexta diei, nempe de productione eorum animalium terrestrium, quæ mente predicta non sunt.

Sexta die supremam manum huic vniuerso fabricando, ac exornando adhibiturus Deus, primo loco terrestria animalia, quæ rationis experta sunt, producit, tamquam ea quæ sola desiderabantur ad complementum totius supellestilis, quæ in huius vniuersi domicilio ad vsum & oblectationem hominis preparabatur. Vnde subiungit Scriptura: *Dixit quoque Deus, Producat terra (ministrando videlicet materiam) animam uiuentem in genere suo, iumenta (à iuuando sic dicta) reptilia (terrestria scilicet) & bestias (id est, feras) secundum species suas.* Licet etiam bestiarum nomen aliàs latius pateat, omnèque brutum animal sub se comprehendat, hoc loco tamen sumitur pressius, pro his terrestribus feris, quæ nec iumenta, nec reptilia sunt. Addit Scriptura, *Facitque est ita, & fecit Deus bestias terra iuxta species suas, iumenta, & omne reptile terra in genere suo. Et vidit Deus, quod est bonum.*

Num species animalium quæ per alias causas produci possunt producta à Dubium est, num sexta die creauerit Deus etiam ea animalia, quarum species per alias etiam causas naturales potuerunt postea produci. Augustinus 3. super Genesim ad literam cap. 14. optime distinguit. Quædam esse, quæ ex superfuitibus, halitu, ex-

halationibus, & corruptione aliorum animalium, aut viuientium producuntur, vt sunt pediculi, cimices, tinea, vermes, qui ex corporibus mortuis gignuntur, &c. Atque huiusmodi animalia merito negat in prima rerum productione fuisse producta, nisi solum virtute, quatenus condita sunt causa, ex quibus hæc poterant prodire. Alia verò esse dicit, quæ ex elementis per causas naturales orti possunt, vt muscæ, culices, lacerti, &c. & hæc non improbabile arbitratur in prima rerum productione Deum produxisse. Res tamen, meo iudicio, non est certa, nec huiusmodi animalia tempore diluuij reseruata videntur in arca. Non caret tamen probabilitate, in eamque sententiam ego inclino, Deum in prima rerum constitutione multas species tam plantarum, quam animalium immediatè condidisse, quas temporis processu poterant aliæ causæ producere.

De speciebus quæ adulterinæ sunt, qualis est species muli ex equo & asina, mihi est probabilitatem non fuisse productas in prima rerum constitutione. Tum quoddam suapte natura adulterinæ sunt, contra ordinemque naturæ generentur. Tum etiam, quoniam steriles esse solent, nec proinde se possunt propagare per generationem à se profectam. Tum denique quoniam Deus ipse *Leuit. 19. Iumenta, inquit, tua non coire facies cum alterius generis animalibus.*

Num verò venenosa animalia in prima rerum productione à Deo fuerint producta. Affirmandum est, producta illa fuisse, vt de venenosis plantis dicebamus: non tamen nocuissent nobis, si nullum fuisset peccatum, vt Augustinus 3. super Genesim ad literam cap. 15. ait.

Vtrum animalia carnuiora, vt sunt accipitres, aquila, leones, lupi, &c. statim à principio mundi carnibus vescerentur. Quidquid multi dicant, affirmandum sanè est cum D. Thoma 1. parte questione 96. articulo primo, ad secund. & cum plerisque aliis. Cum enim id naturale illis sit, non est, quod miraculum sine necessitate admittamus, quo id fuerit impeditum. Nec animalia in tam paruo numero sub eadem specie à Deo producta sunt, vt non sufficerent, tum ad huiusmodi belluarum sustentationem, tum etiam ad speciei conseruationem & propagationem. Nec rursus quicquam obstat illud, quod Genes. 1. refertur, Deum scilicet dixisse primis parentibus, *Ecce dedi vobis omnem herbam afferentem semen super terram & vniuersa ligna quæ habent in semetipsis sementem generis sui, vt sint vobis in escam, & cunctis animantibus terra, omnique volucris cæli, & vniuersis quæ mouentur in terra, & in quibus est anima uiuens, vt habeant ad vescendum.* Non, inquam, hoc obstat, quoniam id intelligi debet, quoad animalia, quæ suapte natura rebus ibi pro cibo numeratis vtuntur, quæ si conferantur cum eis quæ folis vescuntur carnibus, sunt ferè omnia.

DISPVATIO XXI.

De posteriori parte operum sexta diei, nempe de productione primorum parentum.

Completa fabrica pulcherrimæ ac amplissime domus huius vniuersi corporei, repletaque abundantissimè rebus omnibus, quæ ad vsum, oblectationem, ac scientiam, homini poterant inter-

Homo quid ex D. Ambrosio. uite, tandem producit Deus hominem, cuius gratia, ea omnia prae parauerat. Est enim homo, ut Ambrosius Epistola 20. ad Herennium ait: Totius naturae corporae finis eiusque vertex, ino & rex, ac dominus, ut Deus ipse Genes. 1. illis verbis testatur: Faciamus hominem ad imaginem, & similitudinem nostram, & praestit piscibus maris, & uolatilibus caeli, & bestis, uniuersaeque terrae. Et infra, Crescite & multiplicamini, & replete terram, & subiicite eam, & dominamini piscibus maris, & uolatilibus caeli, & uniuersis animantibus quae mouentur super terram. Construendum autem prius, ut Gregorius Nazianzenus oratione 43. recte ait, regi palatii erat, & postea rex introduendus, omni iam suo satellitio stipatus. Nec decucrat ut Gregorius Nyssenus in libro de creatione hominis cap. 2. scribit, prius existere Principem, quam illa, quorum gereret principatum, sed ubi cuncta ei subiicienda parata sunt, iam consentaneum erat apparere Reilem.

Hominis pro dicitur. Sexto ergo die, fabricatis iam omnibus aliis, dixit Deus: Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram, formauitque de limo terrae corpus humanum in illudque vltimò dispositum rationalem animam infudit, quem ipse solus de nihilo creauit: idque per metaphoram appellat Scriptura Deum inspirasse in faciem eius spiraculum uitae, vel id vnde oritur effectus atque signum uitae, hoc est, exspiratio, & respiratio, eaque ratione factus est homo in animam uiuentem, id est, res uiuens, cui Deus benedixit, tradiditque dominum terrae, cunctorumque animalium, & omnium quae sunt super terram. Quam ratione homo sit ad imaginem & similitudinem Dei, explicatum à nobis est saepe in superioribus. Nec non quatenus ex illis verbis, Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram, mysterium gloriosissimae Trinitatis colligatur.

Eua efformata. Cum Adamus, modo explicato productus, solus esset sine consortio eiusdem naturae, dixit Deus, ut Moyses Genes. 2. scribit, Non est bonum hominem esse solum, faciamus ei adiutorium simile sibi, id est, uxorem eiusdem naturae secum, quae illi sit socia, & tum ad filiorum, qui vitam aeternam consequantur, propagationem, tum etiam ad alia domestica officia adiutrix. Immisitque soporem in Adam, & absque ullo dolore tulit vnam de costis eius, repleuitque carne locum illius. Ex illa autem tanquam ex fundamento, illi admiscendo atque augendo materiam, vel per creationem, ut D. Thomas 1. p. q. 91. art. 3. ad primum, probabilius arbitrat, vel, ut longè probabilius existimo, ex aëre circumstante, eò quod post primam veram creationem nullam materiae partem de nouo produxit, mirabili artificio mulierem efformauit. Porro Deus abstulisse videtur de latere Adami costam carne contactam. De Eua namque iam producta dixit Adam: Hoc nunc os ex ossibus meis, & caro de carne mea, quasi ossa Euae de osse costae, & caro Euae de carne Adami, quae costam erat contacta, fuerint producta.

Costam carne contactam Deus abstulit ab Adamo ad Eua fabricandam. Adami sopor qualis. De sopore in Adamum immisso, Chrysostronus homilia 15. in Genesim, & alij arbitrantur, fuisse verum somnum: licet causa eius soporis, quam Chrysostronus reddit, minus probanda videatur. Neque enim Deus cum violentia illam abstulit: quare esto vigilaret, nullum penitus dolorem sentiret. Augustinus 9. super Genesim ad litteram cap. 19. & Bernardus sermone 2. de septuagesima, ut supra retulimus, existimant, fuisse ecstasim, quae, & quid ageretur & causam ac mysteria, quae in ea Euae formatione latebant, diuinitus sibi reuelata intellexit. Idem affirmat Eucherius in eundem locum Genesim.

Molina in D. Thom.

2. verum negandum non est fuisse verum somnum cum ecstasi coniunctum.

Formata Eua, adduxit eam Deus ad Adamum, eam illi in fociam tradidit & uxorem, matrimonio eos coniungens. Sive autem modum, quo Deus illam fabricauit, & causam in sopore illo cognouerit diuinitus Adam, siue post soporem Deo reuelante, quando in uxorem illam accepit, modum & causam productionis illius admirans, ait: Hoc nunc (עצמי, happahham, id est, hac vice, ut habet contextus Hebraeus) os ex ossibus meis (id est, de vno meorum ossium) & caro de carne mea. Quasi diceret: in vxoribus, quae aliis viris matrimonio coniunguntur, non erit ita: sed hac vice Deus hoc fecit, ut vel factio ipso ostenderet, quantum amoris & coniunctionis volebat esse inter virum & uxorem. Haec vocabitur virago (in Hebraeo est femininum deductum à vir, nempe נשא hifcha, deductum ab ון seh, tamquam si Latine diceretur, vocabitur vira, aut virilla, ut alij vertunt) quoniam de viro sumpta est. Continuo verò subiungit legem coniugij dicens: Quamobrem (quia scilicet tam arctum amoris & coniunctionis vinculum voluit Deus, ut esset inter virum & uxorem) relinquet homo patrem suum & matrem (si ita opus fuerit, ut cum vxore coniugali societate & amore viuat) & adhaerebit vxoribus. Non dixit vxoribus, quia vir vni tantum vxori copulari debet, quae superstitit, nefas est transire ad secundas nuptias. Subiungit scriptura: Et erunt duo in carne vna, cum mutuo vide licet dominio vniuscuiusque eorum in carnem alterius ad coniugalem actum, ita ut vtraque caro sit quodammodo cuiusque eorum, ac proinde sit quodammodo vna caro propter vinculum, quo caro cuiusque eorum alteri manet obligata. Id quod Paulus 1. ad Corinth. 7. his verbis expressit: Mulier sui corporis potestatem non habet, sed vir: similiter autem & vir sui corporis potestatem non habet, sed mulier. Hic etiam alius est legitimus sensus eorum verborum. Erunt duo in carne vna, per matrimonialem copulam & coniunctionem, per quam quodammodo efficiuntur vna caro. Eum enim sensum satis aperte docet Paulus 1. ad Corinth. 6. his verbis: An nescitis, inquit, quoniam qui adheret meretrici, vnum corpus efficitur, citansque hunc locum ait: Erunt, inquit (Scriptura videlicet) duo in carne vna.

Fuit verò in productione Euae de latere Adami dormientis, & illius coniunctione cum Adamo, praeclearus typus Ecclesiae nascentis ex latere Christi in cruce dormientis, sicut etiam coniunctionis eiusdem Ecclesiae cum Christo sponso, de quo Paulus ad Ephesios 5. Sacramentum hoc magnum est, ego autem dico in Christo & Ecclesia. Hoc mysterium Augustinus tractatu nono in Ioannem late explicat.

DISPUTATIO XXII.

Quo die producta fuerit Eua.

Origenes, Chrysostronus, & Eucherius in illud Genes. 1. Masculum & feminam fecit eos, D. Thomas 1. p. q. 73. art. 1. ad tertium, & plerique alij affirmant, Eua productam fuisse post sextam diem, collocatque iam Adamo in Paradiso. Mouentur, quoniam postquam Moyses scripsit, Deum septima die requieuisse ab omni opere suo, hominemque collocatum fuisse in paradiso, narrat Euae productionem de latere Adami. Dicunt verò Gene. 1. per anticipationem in opere dici dictum fuisse masculum & feminam fecit eos.

M m m 4 Con

Matrimonij primorum parentum autor & institutor Deus.

Coniugij lex.

Eua productio typus nascentis Ecclesiae.